

Ez az egységes (*monista*) világszemlélet a japán népnél több mint nemzeti hagyomány. Egyenesen *faji örökség* ez, amely kitörölhetetlenül rányomja, rávési bélyegét minden japáni lélekre és egységesre alakítja azt ki. Ezen világszemlélettel egybeforrott hit szerint minden japán: szegény és gazdag, előkelő és közrendű egyetlen isteni őstől, Amaterasu Omikamitól származik s ezért minden japán szentül meg van győződve, hogy az ő ereiben is az uralkodó család vére folyik. Minden japán rokona tehát minden japánnak és rokona a császárnak is. E hit szerint minden japán egyénileg a földön tevékenykedő isteni lélek s a császár olyan isteni lélek, aki egyetlen egésszé egyesít minden japánt. Ez a hit fejlesztette ki a nemzeti egységet és az istenség tisztelete, a közös világfelfogás: a *Kami-no Michi* a szellemi egységet. Ez a hit, ezek az eszmények már évszázadok, évezredek óta edzik, alakítják, újból és újból, ezerszer cseppfolyósítják, újból új és mégis azonos formákba öntik millió és millió japáni lelkét úgy, hogy a *hazafiúi és erkölcsi eszmény* birodalmát legyőzhetetlenné Ez a japáni csoda. Ez teszi a Tenno birodalmát tegyőzhetetlenné. Ez az európaiak előtt megfejthetetlen japáni jellem kulcsa.

A könyvet a Japánra vonatkozó, 1937—42. években magyar nyelven megjelent művek bibliográfiája, a Magyar-Nippon Társaság kiadványainak jegyzéke és a könyv munkatársairól írott tudományos értékelés egészíti ki és zárja le.

Sajnos, a könyv papíránya gyenge minőségű. A címlap Haranghy Jenő festőművész tervezése, izléses, csinos. Az ábrák közül (18 drb) egyik-másik művész

kivitelű, de a térképes ábrázolás kívánnivalókat hagy maga után.

Mindent összevéve a könyv értékes és széleskörű érdeklődésre érdemes munka, melynek minden sorából a japán testvérnép iránti meleg szeretet árad.

MÁRTON GYÖRGY

Pusztai-Popovits József: Az északerdélyi román képzőművészet 1940—43. A magyar Nemzeti Szövetség kiadása, Pécs.

Az Északerdélyben maradt román képzőművészek a második bécsi döntés után teljesen visszahúzódtak műtermekbe. 1941-ben csak két szobrász vállalkozott kiállításra (Carol Plesa és Arnold Chencinsky). De a jég hamarosan megtört: 1942-ben négy, 1943-ban pedig már 8 festő állt a nyilvánosság elé, névszerint: E. Cornea, R. Sorban, P. Abrudan, T. Harsia, A. D. Pop, A. Ursovici, V. Constantinescu. E kiállításokat Kolozsvárott rendezték, mert itt laknak azok a román személyiségek, akik mecénásai a román képzőművészetnek. Elsősorban a volt munka és közjóléti miniszter, dr. Emil Hatieganu támogatta a művészeket és tette lehetővé, hogy műveiket reprodukciókban gazdag albumok ismertessék a román közönséggel. Maga az erdélyi magyar közönség is meleg érdeklődéssel viseltetik munkásságuk iránt, a hatóság is minden téren segítségükre volt. Dr. Felvinczi Takács Zoltán a kiállításuk megrendezésében látta el őket jótanácsokkal, a magyar sajtó pedig (még a budapesti is) a legnagyobb elismeréssel és megértéssel foglalkozott velük. Mindez bizonyossága annak, hogy belátó nemzetiségi politikánk következtében e mű-

vészek a magyar állam keretében szabadon fejthetik ki képességeiket.

Részletesen ismerteti a szerző a művészek életrajzi adatait, és ezekből kitűnik, hogy e román művészek magyar kollégáikkal részben tanítványi, részben baráti kapcsolatban álltak, és e kapcsolatok egészséges gyümölcsöt ter-

mettek. Emellett Páris befolyása is igen jelentékeny.

A könyvet kiegészítő reprodukciók azt bizonyítják, hogy e művészek az új művészet csapásain járnak és szervesen kapcsolódnak az európai modern művészeti élet közösségébe.

GÁBOR JENŐ

ÉLET ÉS KULTÚRA

MŰVÉSZET

PÜNKÖSD NAPJÁN egy grafikai kiállítás nyílt meg szegedi képzőművészek munkáiból, melynek anyaga teljesen megtöltötte a Városi Múzeum egy hatalmas képtármét. A kiállítás egyik haszna az, hogy felhívja a figyelmet a grafikára, amely iránt a múltban nagyon kevés érdeklődés mutatkozott nálunk. Bizonyára több szeretetet érdemelne ez a művészi ág, mert a képzőművészetnek olyan területe ez, amelyen csodálatos teljességgel és sajátos módon lehet művészi mondanivalókat elmondani. Itt is fennáll a jó műalkotásnak az a következménye, hogy a művész egész lelkét és teljes tudását öntse bele művébe. Elsősorban azokra a nemes technikákra kell gondolni, amilyen a rézmetszet, rézkarc, fametszet és kőrajz. A művészettörténet folyamán ezekben a technikákban az előkelő műalkotások egész sorát hozták létre és művelői voltak Mantegna, Dürer és Rembrandt is. A mai művészet különösen a rézkarc és fametszés technikáját lendítette fel újra és a magyar művészek közül elég sokan foglalkoznak vele. Nemcsak művészi, de gazdasági okokból is kívánatos volna, hogy a grafika nagyobb népszerűsége legyen. A kevés pénzű ember nem tud mindig drága festményeket vásárolni, s e helyett a műkereskedelmi kommerszcépek művészileg egészen értéktelen tömegei kerültek a lakásokba, ami a művészetre épen úgy káros volt, mint a közízlésre; különösen ha meggondoljuk, hogy a kép

nem szobadisz, hanem mondanivalója van, alcár a könyvnek. A grafikai művek pedig amellett, hogy olcsók, értékes műalkotások lehetnek.

Ezen a tárlaton a nemes technikák közül csak a fametszésnek jutott némi szerep, míg a kiállított műtárgyak túlnyomó részét vízfestmények és rajzok teszik, bár tágabb értelemben ezek is a grafikához tartoznak.

A szegedi művészek közül fametszéssel Gábor Jenő és Kopasz Márta foglalkoznak, és pedig különös kedvvel és szép eredménnyel. Gábor Jenő fametszeteiben ugyanaz a grafikus látás nyilatkozik meg mint festményeiben és grafikai munkái festményeit is magyarázzák. Ezen kívül finom vízfestményeket és biztos kézzel készült krétarajzokat is állított ki, az utóbbiak értékét a határozott formáltság emeli. Kopasz Márta sok szeretettel és elmélyedéssel műveli a fametszést, művészete egészen egyéni, sokoldalú és kiforrott. Fametszésű exlibrisai és illusztrációi tele vannak ötlettel, poézissal, kivitelükben szellemesek, és lélekben magyarosak. Fantáziája sajátosan nyilatkozik meg a színes könyvfedelek tervezésénél is, színeiben derűs, hangulatos, rajzában grafikusán egyszerű és fegyelmezett.

A többi kiállító elsősorban festő és náluk a rajzok, vízfestmények készítése inkább a technika változatosságát jelenti. Vinkler László rajzokat és vízfestményeket hozott; erdélyi tájain az özültös szürkőbe ágyazott zöld színek